

El futur **ÉS**
BÀSIC

ARTICLES PER LA RENDA
BÀSICA UNIVERSAL

Articles per la Renda Bàsica Universal

Publicacions col·laboradores: *Sin Permiso, Debats pel Demà, La Realitat, Espai Zero Vuit*

Autors i col·laboradors: Daniel Raventós, Ivan Montemayor, Emma Rose Álvarez Cronin, Marta Curull Sentís, Alessandra Palomar Fuentes

Coordinació: Plataforma És Bàsic

Coordinació tècnica: Miquel Rosselló

Disseny: Judith Pinyol

Correcció: Manel Figuera Abadal

Plataforma És Bàsic, 2023

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons

Índex

→ PRÒLEG	4
→ REPTES I ESTRATÈGIES PER A UNA TASCA URGENT: IMPLEMENTAR UNA RENDA BÀSICA UNIVERSAL (Emma Rose Álvarez)	5
→ QUÈ ÉS MÉS BÀSIC QUE EL TEMPS? (Ivan Montemayor, Debats pel demà)	10
→ LA RENDA BÀSICA UNIVERSAL: UNA EINA PER A LA IGUALTAT DE GÈNERE? (Marta Curull Sentís i Alessandra Palomar Fuentes, Espai Zero Vuit)	13
→ UNA PROPOSTA D'UNA RENDA BÀSICA JUSTA, HA DE MOSTRAR COM ES FINANÇA (Daniel Raventós, per Sin Permiso)	17
→ L'RBU, UNA EINA PER A UN MOVIMENT OBRER MÉS FORT (Consell de redacció de La Realitat)	20

→ Pròleg

Imaginem-nos una noia jove. 24 anys. Viu amb els pares perquè amb la seva feina de cambrera als estius no pot pagar-se un lloguer a la ciutat mitjana de Catalunya on viu. Va estudiar filosofia, però, tot i pertànyer a la generació més preparada de la història, ella té la sensació que és la menys valorada. Segurament per això sols ha trobat una substitució de dues setmanes en un institut a 70 km de casa. Quan estudiava militava al casal de barri. Ara, cansada de la feina, en té prou ajudant quan arriba a casa i es conforma amb dues birres amb les amigues de tant en tant. Fa dos anys que va a teràpia psicològica.

Aquest relat no és una excepció. Representa la vida de milers de joves. És, en definitiva, la nostra realitat quotidiana. D'alguna manera, el jovent s'ha convertit en sinònim de precarietat, d'impossibilitat de marxar de casa, d'esgotament emocional i de falta de futur. L'eterna joventut no necessitava cap elixir. Resulta que nosaltres ens hi trobem tancats, en aquesta eternitat no desitjada, encadenant crisis que altres han provocat sobre la nostra generació. I l'abisme no és el que preocupa. El realment preocupant és la manca de capacitat de vestir una alternativa en conjunt. Per aquest motiu neix la Plataforma És bàsic, on un conjunt de persones joves i entitats ens hem unit per dir que sí hi pot haver sortida i que una primera passa ha de ser la Renda Bàsica Universal (RBU).

L'RBU és senzilla d'entendre: és una prestació universal, que rep tot ciutadà, de manera incondicional i periòdica per garantir la seva existència al món sense haver de demanar permís.

Per si mateixa, l'RBU no canvia el nostre món ni posa fi a tots els mals. No és una vareta màgica. Ara bé, sí que és el que ens permetria alliberar temps, espais, precarietats i ansietats per poder començar a construir de nou. Tornar a posar el marcador a zero. Anivellar-nos amb la societat.

A les pàgines següents hi trobareu per què la necessitem, com podríem aconseguir-la i quins impactes tindria sobre la nostra vida l'RBU. Entremig del que han escrit les revistes principals i els espais de pensament polític alternatiu del país, al costat de veus acadèmiques, hi trobareu la importància del temps per a nosaltres, com el ple treball i l'RBU no són eterns enemics, els detalls de com es pot implementar o la filosofia que ofereix una mesura com la que plantejem. Veus rellevants del país es posen al servei d'És Bàsic per formar-nos i fer-nos pensar sobre les possibilitats emancipadores de la Renda Bàsica Universal. Estimat lector, aprofita't de les seves paraules per fer-te-les teves.

Això, però, sols és el principi. La Renda Bàsica Universal s'aconseguirà si mantenim uns carrers actius que la sol·licitin. No són dos articles i dues demandes acadèmiques les que guanyen drets socials. Són, en canvi, els carrers, formats i convençuts, els que permeten avançar socialment i tenir mesures que ens salvin del naufragi. Així que, jove (o no tan jove) que llegeixes aquest monogràfic, aprofundeix en la lectura..., però també suma't a la campanya, defensa l'RBU i lluita perquè tinguem futur. L'RBU no ens farà lliures, però sí que és bàsic per aconseguir-ho. Les portes estan obertes per a tu.

→ Reptes i estratègies per a una tasca urgent: Implementar una Renda Bàsica Universal

Emma Rose Álvarez Cronin

Les polítiques de garantia d'ingressos són un pilar fonamental de l'estat del benestar. Són una de les eines més importants per pal·liar (o, idealment, eliminar) la pobresa, però també compleixen altres objectius. Les prestacions per desocupació, per exemple, fan també una funció macroeconòmica com a «estabilitzadors automàtics», esmorteint la pèrdua sobtada d'ingressos en moments de crisi i sostenint el nivell de demanda. Així mateix, com assenyala el teòric del benestar Esping-Andersen, els drets socials i, particularment, les polítiques de protecció social duen a terme una important funció desmercantilitzadora i permeten en major o menor mesura (segons el model de benestar) «un nivell de vida socialment acceptable» al marge del mercat. En definitiva, desenvolupar un sistema de transferències socials sòlid, generós i accessible, a més de ser beneficiós en termes macroeconòmics, implica concebre la protecció contra la pobresa i la llibertat enfront del mercat —en línia amb el que defensava Marshall— com un dret de ciutadania.

El disseny de les polítiques de protecció social tradicionals (principalment prestacions per desocupació i pensions) mai no ha donat lloc a una independència total del mercat, ja que el principi de contributivitat lliga el dret a percebre una prestació a la prèvia participació en el mercat laboral. Això, a més, té un

efecte important en termes de gènere, ja que una relació més inestable, menys intensa o directament inexistent amb el mercat laboral es tradueix automàticament en un accés molt més limitat a la protecció social. A això li hem de sumar la degradació que han patit les polítiques de garantia d'ingressos —igual que la resta dels pilars que sostenen l'estat del benestar— durant les últimes dècades. Ha caigut la cobertura de les prestacions, la seva capacitat redistributiva, la seva efectivitat per reduir o eliminar la pobresa i, en suma, s'ha anat minvant el seu caràcter desmercantilitzador. Aquest fet no només es deu a la reforma directa d'aquest tipus de polítiques, sinó que també és una conseqüència indirecta de la desregulació laboral, acompanyada pels processos de transnacionalització productiva, automatització i altres canvis tecnològics. És a dir, el deteriorament de les condicions laborals, així com la substitució de l'ocupació industrial per noves formes d'ocupació més precàries i inestables, han tingut un gran impacte en l'accés a la protecció social i, per tant, en l'efectivitat d'aquestes polítiques.

A l'Estat espanyol, entre el 2009 i el 2023, el percentatge de persones aturades que reben una prestació per desocupació ha caigut del 73% al 61%. A Catalunya, la cobertura de les prestacions per desocupació assoleix el 68% i, si bé és lleugerament superior al conjunt de l'Estat, continua implicant la total desprotecció de més del 30% de les persones aturades. Això sense comptar amb persones desocupades que no formen part de l'atur registrat, treballadores informals o totes aquelles persones que, tot i tenir una feina, no aconsegueixen ingressos suficients per superar el llindar de la pobresa.

→ Per què una RBU i no una renda mínima

En aquest context, les polítiques de Renda Mínima (RM) podrien servir per garantir un ingrés mínim a totes aquelles persones que no compleixen els requisits per rebre prestacions de tipus contributiu. Tanmateix, a la pràctica resulten altament ineficaces per combatre la pobresa. Per què?

En primer lloc, perquè les RM es conceben com a prestacions assistencials que no estan dissenyades per operar davant les pèrdues sobtades d'ingressos, com sí que ho estan les prestacions per desocupació. Els terminis de resolució solen ser bastant més llargs i, en casos extrems, com el de l'ingrés mínim vital, no es té en compte la situació econòmica present sinó la declaració de la renda de l'any anterior. Per tant, abans de tenir dret a percebre una RM, moltes persones passen per llargs períodes de desprotecció. Així mateix, estan majoritàriament focalitzades a llars amb rendes molt inferiors a la línia de pobresa i això implica que moltes famílies en situació de vulnerabilitat no són, ni tan sols, elegibles. A més a més, la quantia de la majoria de les prestacions tampoc no permet elevar els ingressos de les beneficiàries per sobre d'aquest llindar i les fan per definició ineficaces per eliminar la pobresa. Les RM, per tant, generen les anomenades «trampes de pobresa» a causa d'un conjunt de factors que desincentiven i dificulten a les famílies millorar-ne la situació econòmica: el seu caràcter diferencial, que comporta perdre un euro de prestació per cada euro que augmentin els ingressos de la llar; la incompatibilitat amb ingressos laborals en algunes RMs, com la Renda Garantida a Catalunya, o la condicionalitat excessiva i les traves burocràtiques,

entre d'altres. Cal esmentar, finalment, l'important fenomen del *non-take-up* en aquest tipus de prestacions: persones que, tot i tenir dret a una prestació, no la demanen, la qual cosa té causes com la falta d'informació, l'excessiva burocràcia, la condicionalitat o l'estigma.

És per tot això que, per a molts, la solució per recuperar aquest pilar de l'estat del benestar al segle XXI és independitzar per complet el dret a un ingrés bàsic de la participació al mercat laboral, la renda o de qualsevol altre condicionant, però també assegurar que es tracta d'una quantia suficient per al desenvolupament d'una vida digna. Això és implementar una renda bàsica universal.

→ Però... ¿Quina renda bàsica universal?

Tot i que hi ha un relatiu consens quan es tracta la seva definició teòrica, també és cert que a l'hora de proposar un disseny específic per a la seva aplicació hi trobem enfocaments diversos. Els debats poden versar sobre diferents models de finançament, si s'ha de concebre aquesta política com una transferència ex ante o un impost negatiu sobre la renda, si és compatible o substitutiva d'altres prestacions o polítiques socials o si s'opta per estratègies d'acompliment a curt o mitjà-llarg termini... A més, cal afegir que el disseny d'una proposta específica d'implementació s'ha d'ajustar també a la realitat socioeconòmica, institucional i política del país en qüestió.

En el context espanyol i català, podríem dir que un dels majors esforços per definir què implicaria materialitzar avui una renda bàsica universal l'han realitzat Jordi Arcarons, Daniel

Raventós i Lluís Torrens. La seva proposta comporta una prestació de caràcter mensual, amb una quantia igual o superior al llindar de pobresa, individual, dirigida tant a adults com a menors (encara que les quanties variarien tenint en compte les economies d'escala, usant com a referència l'escala d'equivalència modificada de l'OCDE) i seria compatible amb altres prestacions, però substituiria aquelles de quantia inferior. Els autors, de fet, mitjançant un model de microsimulació, van calcular el cost d'una proposta similar per a Catalunya. Aquesta aproximació ha servit de base per al disseny de la proposta del pla pilot de renda bàsica per a Catalunya, que podria ser un dels experiments més innovadors i ambiciosos fins ara. Això és si finalment el projecte tira endavant, atès que una esmena del PSC i Junts al març del 2023 per eliminar aquest projecte dels pressupostos de la Generalitat n'ha posat en seriós perill el finançament.

Una altra proposta interessant la du a terme Jordi Sevilla, aquesta vegada plantejant la introducció d'un impost negatiu sobre la renda, també complementària a la resta de prestacions existents i on el mínim de l'IRPF seria la referència per determinar-ne la quantia. Com explica l'investigador, la proposta és bastant senzilla: «Tots els ciutadans tindrien l'obligació de presentar la seva declaració de la renda i, si estan per sota del mínim vital, l'Estat els retornarà la diferència; en cas contrari, hauran de pagar.» Ara bé, un dels problemes principals d'aquest tipus de polítiques és que difícilment pot ser una transferència ex ante, perquè depèn d'haver realitzat prèviament una declaració de la renda.

A més d'aquestes propostes, que implicarien optar d'una manera o altra per la implantació d'una RBU plena a curt termini, també és

molt comú trobar entre els i les defensores de l'RBU propostes d'una execució més gradual. El motiu principal que porta a plantejar aquesta estratègia són les deduccions presupostàries d'aquesta política. Com proposa Arcarons, una RBU és perfectament finançable, però comporta implementar un tipus impositiu únic proper al 50%, fins i tot comptant amb l'estalvi que suposa l'RBU en termes de simplificació administrativa i reducció de costos en substituir (totalment o parcialment) altres programes de rendes. Els efectes d'aquesta reforma fiscal serien progressius —atès que l'RBU estaria exempta de l'IRPF— i un 80% de la població es beneficiaria o es mantindria igual, mentre el 20% més ric estaria finançant la política. A més, es podria cofinançar amb algun tipus d'impost a la riquesa que ajudi a reduir substancialment aquest tipus únic i reduir així les complicacions d'establir un gravamen tan elevat sobre les rendes del treball. Però atès el repte polític que significa una reforma fiscal tan ambiciosa, és interessant valorar la possibilitat d'estratègies de mitjà-llarg termini que mantinguin l'RBU com a horitzó. Ara bé, aquestes involucrarien sempre, d'alguna manera, prioritzar algunes característiques de l'RBU en detriment d'altres i, per tant, prioritzar uns objectius i renunciar —encara que sigui parcialment— a d'altres. Això és el que planteja Martinelli quan parla del «trilema» del disseny d'una RBU, que es produiria, principalment, entre tres factors: quantia suficient, universalitat i cost. Les propostes anteriors són una clara aposta per una ambiciosa reforma fiscal, sense renunciar al caràcter universal i suficient de l'RBU, però Van Parijs i Vanderborght resumeixen algunes possibles estratègies alternatives, de les quals destacaré tres que actualment són al centre del debat.

D'una banda, tindríem una RBU modesta en

quantia, però universal i més fàcilment finançable, que aniria augmentant al llarg del temps mentre es reestructura progressivament el sistema de garantia d'ingressos i es consolida políticament, institucional i social. Aquesta seria l'aposta que preferirien tant Van Parijs i Vanderborght com de Guy Standing, en entendre que és la que més facilita la transició a una RBU completa. No obstant això, en aquesta estratègia es renuncia a curt termini a garantir uns mitjans de vida suficients als qui es troben en situació de major vulnerabilitat. Tot i que es reduiria en certa manera la pobresa i també la profunditat de les trampes de pobresa, no seria eficaç en la seva eliminació i el potencial desmercantilitzador seria més limitat.

De l'altra banda, hi ha investigadors que plantegen una segona estratègia possible, que implica renunciar a la universalitat per tal de garantir una prestació de caràcter suficient. A partir de les polítiques d'RM actuals, s'avançaria cap a una renda garantida incondicional d'una quantia igual o superior a la línia de pobresa, però de caràcter diferencial. Combinada amb un complement salarial, podria evitar les anomenades trampes de pobresa —es va retirant només un percentatge de l'ajuda segons augmenta la renda de la llar— i es podria plantejar fins i tot com una prestació individualitzada en repartir-ne la quantia entre els membres de la llar. Això últim és el que proposaria Podem al gener de 2023 amb la seva Renda Garantida d'entre 700 i 1.400 € al mes, segons la grandària de la família. Amb aquesta estratègia es podria reduir en gran mesura o eliminar la pobresa a curt termini, però s'estaria renunciant no només al caràcter universal de la prestació, sinó també a la simplicitat administrativa d'una RBU. Així, alguns dels problemes burocràtics de les RM, si bé podrien

millorar substancialment, no desapareixerien del tot. Finalment, des d'aquest mateix angle també es podria focalitzar la prestació per factors diferents a la renda, com l'edat. Per exemple, començar per una renda universal per fill, de quantia suficient, que pogués estendre's gradualment a diferents franges d'edat. Atkinson, a *Inequality. What can be done?*, emfatitza la necessitat d'impulsar aquest tipus de polítiques per tal de posar fi a la pobresa infantil i la transmissió intergeneracional de la pobresa. Tanmateix, aquí també ens enfrontaríem a dilemes importants en excloure, d'entrada, les persones pobres sense fills.

→ RBU: d'horitzó utòpic, a política pública

L'audàcia i l'aposta política van portar el que avui coneixem com a estat del benestar. Aquest no es va consolidar d'un dia per altre; es van necessitar apostes decidides, punts d'inflexió, compromís polític i, per descomptat, aprenentatges que portarien a l'evolució de la política social. El repte actual no és només deixar enrere dècades de desmantellament neoliberal, sinó aprofundir de manera definitiva en l'objectiu desmercantilitzador de l'estat del benestar en tots els seus pilars. Quan es tracta de la protecció social, l'horitzó és clar: una RBU com a eix central del sistema de garantia de rendes. Hi ha maneres diferents d'abordar-ne la implementació i segurament cap dels camins estigui exempt de reptes i dificultats, però és el moment de fer el primer pas per transitar de la utopia a la realitat.

→ Referències

- Atkinson, A. B. (2015). *Inequality: What can be done?* Harvard University Press.
- Arcarons, J.; Raventós, D.; Torrens, L. (2013). «Un modelo de financiación de la Renta Básica técnicamente factible y políticamente no inerte». *Sin Permiso*. Disponible online: <https://www.sinpermiso.info/sites/default/files/textos//RBnoinerte.pdf>.
- Arcarons, J.; Raventós, D.; Torrens, L. (2014). «Feasibility of Financing a Basic Income». *Basic Income Studies*, núm. 9 (1-2) pàg. 79-93. Disponible online: https://www.researchgate.net/publication/276248105_Feasibility_of_Financing_a_Basic_Income.
- Arcarons, J.; Raventós, D.; Torrens, L. (2020). «Modelos de financiación para una renta básica». *Revista Internacional de Pensamiento Político*, 15, 23-36.
- Castells, G. (2023). «El coste de implantar una renta básica universal en Cataluña». *Sin Permiso*. Disponible online: El coste de implantar una renta básica universal en Cataluña - Guillem Castells Casanovas. *Sin Permiso*.
- Marshall, T. H. (1965). *Social Policy*. London [Hutchinson]. <http://archive.org/details/social-policy0000mars>.
- Martinelli, L. (2019). «A basic income trilemma: affordability, adequacy, and the advantages of universal and unconditional welfare». *Journal of Social Policy*, 49(3), 461-482.
- Noguera, J. A. (2017). «Modelos de políticas de garantía de rentas contra la pobreza». En M. Kölling & P. Marí-Klose (eds.), *Los retos del Estado del bienestar ante las nuevas desigualdades*. Saragossa, Fundación Manuel Giménez Abad.
- Noguera, J. A. (2018). «The Second-Best Road Ahead for Basic Income». *Comp. Lab. L. & Pol'y J.*, 40, 223.
- Noguera, J. A. (2019). «La renta básica universal. Un estado de la cuestión». VIII Informe Foessa sobre exclusión y desarrollo social en España.
- OCDE (2011). *Divided we stand: Why inequality keeps rising*. París: OECD publishing.
- Sevilla, J. (2019) «Una propuesta de renta fiscal universal para España» a *Reforzar el bienestar social: del ingreso mínimo a la renta básica*. Observatorio Social La Caixa.
- Standing, G. (2017). *Basic income: And how we can make it happen*. Penguin UK.
- Van Parijs, P., & Vanderborght, Y. (2017). *Basic income: A radical proposal for a free society and a sane economy*. Harvard University Press.
- Eurofound (2015). «Access to social benefits: Reducing non-take-up». *Publications Office of the European Union*, Luxembourg.

→ Què és més bàsic que el temps?

Ivan Montemayor

Debats pel Demà

Al complir divuit anys ja ets un adult. Un adult, un ciutadà lliure, amb drets i deures. Però s'és realment lliure al complir 18 anys? Introduir-se en el món laboral o a l'inefable mercat de l'habitatge ens mostra que no existeix aquella pretesa llibertat individual, sinó que som presa de diverses dependències. Les coses com són, la joventut precària veu com s'esfuma la pretesa llibertat al veure que la seva vida no els pertany de veritat.

Aleshores arriba el moment en què les joves precàries han de vendre el seu temps en condicions paupèrrimes: pràctiques extracurriculars en les quals molts cops no es cobra, ser becari per sota del salari mínim, bars i restaurants amb horaris més llargs que un dia sense pa, contractes temporals en aquells estius de temporada turística, feines informals sense contracte, voluntariats que amaguen feines no remunerades i un extens catàleg de situacions miserables. Carn de canó en mans d'empresaris sense escrúpols.

I si mirem el passat? Des dels seus inicis, la classe treballadora ha lluitat pel seu temps. Nogensmenys, els proletaris anglesos que havien patit els inicis de la Revolució Industrial amb el que això suposava, incloent-hi el treball infantil durant jornades dantesques, van aconseguir la reducció de la jornada laboral fins a les deu hores al 1847. Mig segle de patiments sobre les seves esquenes. Enmig d'una ferotge repressió, la lluita pel temps era per a Karl

Marx una «guerra civil llarga» entre empresaris que volien ampliar el temps de treball i les treballadores (moltes de les quals dones i nenes de sectors com el tèxtil).

Passat el segle XIX, arribem a la vaga de la Canadenca a Barcelona. Partint d'un conflicte sindical a l'empresa elèctrica que encara es pot veure al Paral·lel, la vaga es va estendre a tots els sectors i va paraitzar durant més de quaranta dies la indústria de la ciutat. El resultat va ser que l'Estat espanyol es va convertir en un dels primers estats del món a reconèixer la jornada màxima de quaranta hores. La CNT va arribar a tenir més d'un milió d'afiliats a Catalunya, en un país que tenia la meitat de població que a l'actualitat.

Aquest desig de temps és plenament vigent. El fenomen conegut com a «Gran Renúncia» (Great Resignation) és un terme utilitzat per diversos economistes per descriure la tendència de renúncia massiva al treball que es va produir als Estats Units d'Amèrica després de la pandèmia. A partir de l'abril de 2021, els nivells de renúncia van començar a augmentar de manera significativa i van superar els quatre milions al juliol d'aquell mateix any! Al novembre de 2021, un total de 4,5 milions de nord-americans van decidir renunciar al seu lloc de treball, una xifra que superava en un milió el nombre de renúncies registrades durant el mateix mes de l'any 2020.

A casa nostra hi trobem notícies recurrents sobre la manca de personal per a sectors com l'hostaleria o la construcció. Remugant als mitjans de comunicació, els empresaris tornen a acusar als treballadors de ser mandrosos: «La gent ha rebut ajuts com els ERTO i està millor a casa que treballant.» La resposta, en molts casos, no pot ser altra que sí, efectivament,

la gent està més bé a casa que treballant en condicions que poden afectar la salut física o mental. El neoliberalisme no és un crim perfecte i el desig de temps és una aspiració en què encaixa perfectament una proposta com la Renda Bàsica Universal, que cada cop es més coneguda més enllà del món acadèmic i militant.

«Qui treballaria a l'hostaleria o al call center si tinguéssim l'RBU?», ens podríem preguntar. Però per poder respondre s'ha de tenir en compte primer la pregunta de per què ningú voldria treballar en feines que generen problemes psicosocials com són la depressió i l'ansietat, tal com detallen els estudis de Blanch sobre l'horror vacui de la incertesa i els imprevists de la vida. Els avantatges psicosocials aquí de l'RBU són clars. L'RBU, en definitiva, millora la nostra salut mental. Així s'ha pogut demostrar al pla pilot portat a terme a Finlàndia: els participants varen millorar el seu benestar vital amb un augment de la confiança en els altres i una visió menys negativa del futur.

La Renda Bàsica Universal ha de ser un punt de partida, no d'arribada. Un punt de partida per aprofitar el temps a fi de començar a organitzar-nos sindicalment i permetent una estabilitat assegurada, per associar-nos en cooperatives i crear-ne de noves o per plantejar-nos usar els recursos dintre de les caixes de resistències dels moviments socials. Si l'RBU és un punt d'arribada, les mateixes lògiques inherents al sistema capitalista la farien una mesura fallida i pels seus efectes es podria desdibuixar. Per exemple, quin sentit tindria que la renda distribuïda anés a parar a rendistes o als bancs que ens ofereixen hipoteques? Un repte a assumir, sens dubte. Ara bé, no voldria pas amb aquesta pregunta negar

la potència emancipadora de la Renda Bàsica. El temps alliberat ens donaria més capacitat per plantejar-nos una batalla per l'habitatge, associant-nos en sindicats d'habitatge, exigint habitatge públic o potenciant models de cooperatives d'habitatge. L'assoliment del dret a l'habitatge és una llarga marxa. I, com passa amb el sindical o el cooperatiu, els moviments socials, culturals i polítics necessiten una matèria primera per avançar: el temps. Què és, per tant, més bàsic que el temps?

La cancel·lació del futur i l'abandonament de tota esperança ha caigut com una llosa en una joventut que ha viscut la seva infància en un món hereu de la crisi financera i immobiliària del 2008, i a continuació ha vist el confinament per la pandèmia de la COVID-19 i l'esclat de la guerra d'Ucraïna. Tanmateix, també l'esgotament definitiu dels cicles del 15M i del Procés han deixat un pòsit de desil·lusió que afegeix pessimisme a uns anys postpandèmics d'escassa mobilització social. Ara per ara, no hi ha res més revolucionari que reivindicar el futur. No de forma ingènua o idealista, sinó com a materialistes que saben que les classes populars han estat capaces de conquerir drets socials durant segles gràcies a molts esforços. Dintre de la memòria hi ha la promesa d'una nova victòria. Seguint l'estela de Gabriel Alomar, hem de considerar la Renda Bàsica Universal en el marc d'un futurisme popular que inclogui una planificació socialista de l'economia i una cosmovisió política republicana on ressoni el crit de Robespierre: «Tenim dret a l'existència!»

→ Referències

Alomar, G. (1904). *El futurisme*.

Álvarez Emma R. (2022). *Temps i diners: sobre 'la Gran Renúncia' als EUA*. Institut Sobirania.

Blanch, J. M., & Cantera, L. M. (2009). «El malestar en el empleo temporal involuntario». *Revista de Psicología del Trabajo y de las Organizaciones*, 25(1), 59-70.

Kangas, O., Jauhiainen, S., Simanainen, M. and Ylikännö, M. (eds., 2019). *Effects of the basic income experiment on employment and well-being*. Hèlsinki.

Marx, K (1867). *El capital*. Volum I. Capítol 7: «La lluita per la jornada normal de treball».

→ La Renda Bàsica Universal: una eina per a la igualtat de gènere?

Marta Curull Sentís
Alessandra Palomar Fuertes

Espai Zero Vuit

Un dels grans avantatges de la Renda Bàsica Universal (RBU) és que té el potencial de superar la tradicional invisibilització del treball de cures i, per tant, pot suposar un pas endavant cap a la igualtat de gènere. Les autores feministes han criticat reiteradament la condicionalitat de les ajudes de l'estat del benestar: aquestes prestacions se solen vincular a la feina remunerada, cosa que implica una barreira d'accés per a moltes dones i altres col·lectius vulnerables. El capitalisme classifica el treball en dos grups, el productiu i remunerat, en què s'han especialitzat els homes, i el no productiu, del qual majoritàriament s'ocupen les dones i que continua sent no reconegut i no remunerat. La Renda Bàsica Universal (RBU) dona resposta a aquesta problemàtica, ja que a causa de la seva naturalesa universal aquesta renda es cobra independentment de la participació al mercat laboral.

L'estat del benestar actual es va construir sobre una societat marcada profundament pels rols de gènere i per l'estructura tradicional de la família nuclear en què l'home és el sustentador econòmic i la dona la responsable principal de la tasca de cures i domèstica. Tot i els avenços en igualtat de gènere, la divisió desigual de la feina entre homes i dones es manté. Dins del sistema capitalista, el treball domèstic i de cures és invisibilitzat, mentre que el productiu és el que aporta drets i per-

met participar en la societat. Les dones treballen, però el seu feina no és reconeguda. La percepció de beneficis de l'estat del benestar està lligada al compliment de certs requisits i un dels més comuns és el de tenir, o haver tingut, una feina remunerada. En conseqüència, es penalitza les dones i el seu rol com a cuidadores i se'n perpetua la dependència econòmica.

Aquesta divisió sexual del treball ha contribuït a situar les dones en una posició de desigualtat respecte als homes en diversos àmbits, com el mercat laboral, l'educació o les pensions. En el cas de Catalunya, segons dades de l'Idescat de 2021, un 32% de les dones tenen cura d'altres persones davant d'un 18% dels homes. A més, un 39% de dones s'ocupa principalment de les tasques de la llar, mentre que els homes ho fan en un 13% dels casos. Segons aquestes dades, les dones dediquen una mitjana de dues hores diàries entre setmana a les cures i les tasques domèstiques i els homes una hora. En conseqüència, hi ha una diferència de quasi nou punts percentuals entre la participació d'homes i dones en el mercat de treball remunerat. Aquesta diferència augmenta fins a tretze punts si considerem els homes i dones que treballen a temps complet, ja que les dones es concentren en feines a temps parcial. Les dades també mostren com els homes tenen una vida laboral més llarga i amb menys interrupcions, cosa que els permet accedir a pensions millors al moment de jubilar-se i, per tant, a una major seguretat econòmica en els últims anys de vida. Tot plegat té com a conseqüència un major risc de pobresa per a les dones a Catalunya segons les dades de 2020.

Les feministes afroamericanes dels anys setanta van ser de les primeres en proposar

el que després els i les economistes denominarien com a RBU. El seu objectiu era garantir una font d'ingressos per a totes les dones que s'ocupaven de les cures i la feina domèstica. Per a elles, l'RBU era un reconeixement del treball de cures, però el disseny actual va més enllà. L'actual disseny permetria a les dones guanyar autonomia econòmica en un sistema que les discrimina al mercat laboral i capacitat de negociació tant a la feina com a les relacions interpersonals. El caràcter individual de l'RBU facilitaria l'emancipació de les persones, però en especial de les dones que, tradicionalment, han estat més dependents a nivell econòmic.

Segons dades més recents, el 2023 les dones representen gairebé la meitat de les persones perceptores de pensions contributives, però aquestes ajudes són un 33% inferiors a les dels homes. L'RBU també seria una eina per reduir la desigualtat de gènere a les pensions. A més a més, podria complementar les prestacions no contributives, aquelles que no depenen de les cotitzacions a la Seguretat Social, ja que moltes de les persones que reben pensions no contributives són dones que han dedicat la vida quasi exclusivament al treball domèstic i de cures. El caràcter universal, suficient i individual de l'RBU beneficiaria especialment les persones que perceben aquest tipus de pensions, ja que la seva tramitació seria molt més senzilla que la de les pensions no contributives i les complementàries. De la mateixa manera, pel seu caràcter universal podria arribar a persones que també tenen dificultats per accedir al mercat de feina remunerada i a certes prestacions de l'estat del benestar, com persones del col·lectiu LGTBI+, persones migrades, etc.

A més, la renda bàsica podria ser una mesura

antiracista pels seus efectes positius per a les persones migrades que es concentren en treballs precaritzats, especialment les dones en tasques de cures. Aquestes feines no només són el sosteniment econòmic principal, sinó que també són essencials per accedir al permís de residència. L'RBU permetria negociar condicions més bones al disminuir la dependència econòmica, però també per accedir a treballs adequats a les habilitats pròpies o a estudis oferint la possibilitat de dedicar temps a la recerca de feina mentre es percep la prestació.

Per altra banda, l'RBU també té un potencial transformador dels rols de gènere i l'estructura tradicional de la família. La divisió sexual de la feina dins de les llars en un sustentador i una cuidadora és a vegades una decisió estratègica que busca garantir un cert nivell d'ingressos. L'RBU podria eliminar aquesta necessitat. Els homes, i també les dones, serien menys dependents del salari i es podria redistribuir la tasca de cures i domèstica de manera que els homes també n'assumissin la responsabilitat.

Finalment, l'RBU podria suposar una redefinició del treball i suprimir la diferència entre la feina productiva i la no productiva. El caràcter universal de l'RBU permetria valorar activitats que en l'actual sistema econòmic, tot i tenir un gran valor social, no estan reconegudes perquè no tenen remuneració econòmica. Entre aquestes activitats hi ha, a més a més de les cures, el voluntariat, les tasques creatives o les afectives. Com que és difícil mesurar-ne la productivitat, aquestes activitats solen estar infravalorades al sistema capitalista. En un sistema postcapitalista, l'RBU permetria redefinir el vincle entre productivitat i valor social i, per tant, desvincular els drets de les persones de la seva feina. El treball remunerat deixaria

de ser central en la societat i passaria a ser un element més. Els drets de les persones es derivarien de mecanismes de reciprocitat més amplis que permetrien empoderar persones que actualment es troben en situació de vulnerabilitat, formen part de col·lectius minoritaris, són migrades o dependents.

Desafortunadament, la majoria d'estudis del Nord Global sobre els possibles impactes de l'RBU no han inclòs la perspectiva de gènere i és difícil avaluar-ne l'efectivitat en la divisió sexual del treball. Un estudi publicat recentment analitza els resultats de l'experiment realitzat entre el 2017 i el 2018 a Finlàndia. Les autores conclouen que tot i que l'RBU té potencial empoderador i millora la confiança i independència dels beneficiaris, no observen diferències en els resultats per a homes i dones. Argumenten que l'RBU no tindria un efecte diferent entre gèneres en països nòrdics com Finlàndia, on la dedicació a la tasca de cures és bastant igualitària. A més, recorden el perill d'extreure conclusions universalistes d'estudis realitzats en un únic país. Tot i això, s'han fet altres estudis a països del Sud Global que poden ser informatius. Un experiment de 2008 a Namíbia demostra que l'RBU redueix la dependència econòmica de les dones. A més, les dones afirmaven guanyar més control sobre la seva sexualitat, cosa que les alliberava de la pressió de participar en sexe transaccional, és a dir, a canvi de diners. Un altre estudi a Kenya troba resultats positius similars i, a més, conclou que les transferències incondicionals de diners tenen un efecte positiu sobre la salut mental de les dones. Aquest és un aspecte que acostuma a ignorar-se als estudis, però els resultats de Kenya mostren que l'empoderament de les dones pot estar relacionat amb el seu benestar emocional. Un altre estudi a l'Índia dels anys 2011-2012

també troba efectes positius per a les dones. Encara que aquests estudis són informatius, ens caldria un pla pilot a Catalunya per poder avaluar correctament l'impacte de l'RBU sobre la feina de cures, el benestar o la salut mental amb perspectiva de gènere.

Malgrat haver subratllat els potencials beneficis de l'RBU, els seus efectes també podrien anar en detriment de la igualtat de gènere. En lloc d'involucrar els homes en les tasques reproductives i generar un major repartiment de les cures, hi ha la possibilitat que l'RBU tingués l'efecte contrari i mantingués i aprofundís els rols de gènere tradicionals. Les dones podrien reduir la seva participació en el mercat laboral al reduir-se la dependència salarial que les pressiona a mantenir una doble jornada, a casa i a la feina, mentre que els homes podrien mantenir els seus llocs de feina a temps complet i rebre uns ingressos extra, sense augmentar-ne la dedicació a les tasques de cures. Per tant, perquè l'RBU sigui exitosa cal tenir estudis detallats sobre els seus efectes i, així, acompanyar-la d'altres polítiques públiques enfocades a reduir les desigualtats per raó de gènere i raça i a promocionar una coeducació que posi en valor el treball domèstic i de cures. L'RBU no pot substituir la resta de mesures de lluita contra les desigualtats i la precarietat, sinó que ha de ser una mesura complementària. A més, no pot ser una distracció del canvi més radical i transformatiu que necessita el nostre sistema econòmic per posar fi a la desigualtat i precarietat estructural.

Finalment, també cal considerar quins seran els països amb capacitat econòmica per implementar un renda bàsica universal. Aquesta mesura té un cost econòmic que podria comportar la reducció de la inversió en altres àrees

d'acció estatal si l'Estat té recursos i capacitat recaptadora limitada. Un informe ha estimat quin seria el cost per a 130 països d'una RBU que pagués la quantitat equivalent a la línia de pobresa nacional. La conclusió és que suposaria un esforç fiscal d'entre un 20 i un 35% del producte interior brut (PIB) per a la majoria de regions del món, un esforç que només podrien assumir certs països. Seria especialment difícil per a països del Sud Global que estan molt endeutats i han de pagar interessos molt elevats pel seu deute. Tot i això, hi ha estudis que mostren que l'RBU es podria finançar amb els diners que es perden per evasió fiscal o reduint la corrupció. Tot i que, per tal que això sigui possible, també calen institucions fortes. Idealment, la implementació de l'RBU seria coordinada i amb justícia global.

Per concloure, l'RBU té el potencial de redefinir el treball i els rols de gènere superant-ne la divisió sexual i ampliant els drets de les dones i les persones migrades, minoritzades o en situacions de vulnerabilitat. La percepció d'uns ingressos de forma universal i individual permetria donar valor econòmic a la feina de cures dins del sistema capitalista, que només reconeix allò que produeix quelcom econòmicament mesurable. Gràcies a l'RBU, totes les persones podrien assumir tasques de cures, ja que serien menys dependents del salari provinent del treball remunerat. Tot i això, l'èxit de l'RBU en el reconeixement de les cures i la seva divisió igualitària dependrà de l'existència d'altres polítiques públiques que lluitin contra els rols tradicionals de gènere i la precarietat i discriminació estructural del sistema econòmic actual. És molt important el llançament d'un pla pilot que ens permeti avaluar correctament els efectes de l'RBU a Catalunya.

→ Referències

Basic Income Lab <https://basicincome.stanford.edu/research/ubi-visualization/>.

Durán, B. (2023). Mujeres trabajadoras 24/7: una renta básica para volver a existir <https://www.redrentabasica.org/rb/mujeres-trabajadoras-247-una-renta-basica-para-volver-a-existir/>.

Williams, L. (2021), Universal Basic Income: Potential and Limitations from a Gender Perspective, UN WOMEN Policy Brief.

→ Una proposta d'una Renda Bàsica justa, ja de mostrar com es finança

Daniel Raventós

Sin Permiso

«Qui no coneix la veritat és simplement un neci. Però qui la coneix i li diu mentida és un criminal.» B. Brecht

La defensa de la proposta de la renda bàsica es pot fer per motivacions molt diferents. Em refereixo a motivacions de caràcter tècnic, polític o normatiu (o, en ocasions, una combinació dels tres aspectes). No a les personals. Hi ha qui defensa (o discuteix o investiga) la renda bàsica per realitzar una tesi doctoral o un treball de fi de grau, o per escriure un llibre sense més motivacions que les purament personals com llaurar-se una carrera acadèmica en ambients favorables a la proposta o seguir el corrent al que està ben vist en determinats cercles en un moment determinat. Són motivacions personals que aquí no interessin. Em refereixo únicament a les motivacions que es poden agrupar en els seus aspectes tècnics, polítics o normatius. Una d'aquestes motivacions és la que es pot qualificar d'instrumental. Es tractaria de la defensa de la renda bàsica com un mal menor, ja que si no s'establís aquesta mesura hi podria haver situacions socials pitjors o més indesitjables que les actuals. Considereu, per exemple, la defensa de la renda bàsica perquè aquesta mesura podria evitar que les persones pobres existissin amb el temps uns canvis que possessin en perill l'actual ordre social. Una altra motivació en la defensa de la proposta de la renda bàsi-

ca pot ser simplement tècnica. Atès el fracàs evident dels subsidis condicionats tipus ingrés mínim vital, la proposta de la renda bàsica ofereix raons tècniques que la qualifiquen com a alternativa potent. També es poden incloure aquí les persones que consideren que la robotització de moltes feines, amb la més que probable pèrdua de milions de llocs de treball no compensada pels de nova creació, convida a pensar en una mesura «inevitable» com la renda bàsica. La motivació normativa i política per defensar la renda bàsica més destacada és la que la es preveu com una manera de fer una societat més justa. És des d'aquí que escric. Hi ha hagut diferents aproximacions a partir de diverses teories per mostrar la justícia de la renda bàsica. La que he desenvolupat amb altres partidaris i partidàries de la renda bàsica, especialment amb la Xarxa Renda Bàsica i la revista Sin permiso, és la concepció republicana socialista. Aquesta concepció de la llibertat es remunta a 23 o 24 segles i ha tingut desenvolupaments molt diversos al llarg d'aquest dilatat lapse de temps. Però si hagués de resumir-la molt sintèticament seria així: una persona no és ni pot ser lliure si no té l'existència material garantida.

Però la renda bàsica no pot només limitar-se a demostrar que «és una proposta justa». Perquè sempre sorgirà aquesta pregunta: es pot finança? D'aquí que cada vegada hi hagi més investigacions sobre com es pot finança, a més de les ja més tradicionals de com es pot justificar normativament.

Investigar i escriure sobre el finançament de la renda bàsica significa tractar el tema dels impostos. Els impostos, com tantes altres qüestions si bé amb una superior virulència, són conflictius i valorats de forma molt diferent segons es pertanyi a un pensament pròxim a

alguna variant estàndard del liberalisme o a un de proper al republicanisme socialista. Per als primers seria una cosa així com un robatori cap als més rics. Per als segons una condició de la llibertat. Entremig hi podem trobar tota mena de gradacions.

Exposar alguns dels marcs necessaris per intentar comprendre el paper dels impostos de forma esquemàtica té problemes, però intentarem, en benefici de la brevetat necessària, fer-ho en forma de tesi:

1. Les riqueses privades existeixen perquè les fan possibles les institucions públiques.
2. Els drets privats són béns públics.
3. La llei crea riquesa i desigualtat.
4. De la mateixa manera que no hi ha els mercats sense els governs (tot mercat està regulat políticament), no hi ha propietat sense institucions públiques.
5. El dret de propietat és un servei públic que es gaudeix de forma privada.
6. El dret a la propietat privada té molts costos. El dret a enriquir-se i a tenir una gran fortuna té costos per a tota la població que paga impostos.
7. El subsidi públic que rep una persona té un cost, com també el té disposar d'una gran riquesa per a la mateixa població contribuent. La propietat privada es manté mitjançant la policia, l'exèrcit, el sistema judicial i un bon grapat de subvencions i desgravacions fiscals. I això costa molts diners.

Els impostos no es porten bé amb les grans

fortunes. En paraules d'un estudiós de les grans desigualtats, Sam Pizzigati: «Als rics [...] no els agrada pagar impostos quan les taxes impositives són elevades. Tampoc no els agrada pagar impostos quan les taxes són baixes.» S'utilitzen tota mena d'arguments en defensa dels més rics: els impostos limiten l'activitat, la qual cosa provoca que hi hagi menys llocs de treball; no és just gravar diners, per elevat que sigui, que s'han guanyat com a recompensa d'una activitat legal; els diners guanyats legalment (o fins i tot una mica il·legalment) només pertanyen al seu propietari i a qui aquest decideixi compartir-los. I similars. Potser qui ho va resumir de maner molt clara va ser un ric famós, John D. Rockefeller: «Quan un home ha acumulat una suma de diners seguint la llei, és a dir, de la forma legalment correcta, la resta de persones ja no tenen dret a participar en els guanys resultants d'aquesta acumulació.» Són arguments que es repeteixen en èpoques diferents i de formes molt similars. Una persona molt rica prefereix pensar que s'ho ha guanyat més o menys durament, sigui per la seva gran capacitat i originalitat innovadora, sigui per la seva capacitat intel·ligent de veure noves oportunitats de negoci allà on d'altres no són capaços de fer-ho, sigui perquè la seva capacitat de treball és molt elevada, sigui perquè és llesta (i a més riquesa, més llesta o més capaços), sigui perquè era al lloc oportú en el moment oportú i va saber avaluar-ho, sigui perquè ha aportat beneficis a la societat gràcies a les seves inversions. Ho va deixar escrit el gran biòleg evolutiu Theodosius Dobzhansky fa 60 anys: «L'argument preferit dels conservadors sempre ha estat que l'estatus social i econòmic només reflecteix la capacitat intrínseca de les persones.»

Una renda bàsica és justa i es pot finançar en benefici de la immensa majoria de la població

no rica. A les últimes investigacions sobre com fer possible una renda bàsica, s'hi mostra detalladament la manera perquè cap persona situada per sota del 20% més ric en renda perdi. Deixant-ho clar: la riquesa i la renda, tot i que tenen punts clars en comú, són dos conceptes diferents. La distribució de la riquesa està en qualsevol lloc del món més desigualment repartida encara que la distribució de la renda. Un parell de dades de les moltes que es poden aportar. La primera, l'herència mitjana del 20% de les llars més riques del regne d'Espanya es troba per sobre dels 300.000 euros. Si s'està situat en el 20% més pobre no arribarà a 5.000 euros de mitjana: una proporció de 60 a 1, no està malament. La segona, les famílies veritablement riques sumen la curta xifra de 318.000 i suposen l'1,7 % del total de les més de 18,5 milions que l'Enquesta Financera de les Famílies determinava per al 2017 al regne d'Espanya. Són dades que suposen part de la base de partida que donen suport a la necessitat d'introduir també, a més d'una reforma de l'impost sobre la renda, un impost per a les grans fortunes en propietat (patrimoni) per finançar la renda bàsica, així com un impost ambiental. Ja s'ha demostrat per a qui vulgui detalls: finançar una renda bàsica mitjançant una reforma de l'IRPF, un impost sobre la riquesa i un impost ambiental és just, racional, factible i viable, amb efectes immensos sobre la desigualtat. L'índex de Gini, per exemple, quedaria a nivells dels països més igualitaris actualment del món com Suècia, Dinamarca, Finlàndia i Noruega.

La renda bàsica acabarà imposant-se? És desitjable, en qualsevol cas, com va dir el gran jurista Louis Brandeis: «La majoria de les coses que mereixen la pena al món han estat declarades impossibles abans de fer-les.»

→ Referències

- Arcarons, J.; Bollain, J.; Raventós, D.; Torrens, L. (2023): *En defensa de la Renta Básica: ¿Por qué es justa y cómo se financia?* Barcelona, Deusto.
- Arcarons, J.; Raventós, D.; Torrens, L. (2023): *Una renda bàsica europea*. Barcelona, Fundació Irla.
- Casassas, D., Martínez-Cava, J. i Raventós, D. (2021): «Socialismo y renta básica. Razones republicanas de la propuesta». *Revista Internacional de Pensamiento Político*, núm. 15.
- Domènech, A. (2004): *El eclipse de la fraternidad. Una revisión republicana de la tradición socialista*. Barcelona, Crítica. Reeditat el 2019 per AKAL.
- Raventós, D. (2021): *La renta básica, ¿por qué y para qué?* Madrid: Catarata.
- Wright, E.O. (2006): «Basic Income as a Socialist Project». *Basic Income Studies*, 1(1), 1-11.

→ L'RBU, una eina per a un moviment obrer més fort

Consell de redacció de *La Realitat*

Una de les característiques que defineixen l'economia en el marc d'un sistema econòmic capitalista és la generació de benefici privat i l'acumulació de riquesa per part d'una minoria de la societat. Així, la generació de benestar per a la classe treballadora i el conjunt del poble mai no ha estat un objectiu econòmic en si mateix per aquest sistema, però les conseqüències d'aquest fet s'han vist terriblement accentuades en la fase actual del capitalisme, un moment en què l'especulació i les transaccions financeres s'han convertit en els principals puntals de l'economia. La pèrdua de pes per part de l'activitat productiva redun- da en una major desconexió de la societat, essent cada vegada menys important la capacitat adquisitiva de les classes populars.

En aquest escenari ens cal dotar-nos d'un model de país i situar un projecte de república catalana basada en la consecució col·lectiva de drets socials, econòmics, nacionals i culturals. La base d'aquest projecte passa per dos elements centrals: el primer, entendre el país des d'una concepció republicana, des de la voluntat de ser col·lectivament i no des d'una identitat predefinida; el segon, refer d'arrel el model econòmic situant la classe treballadora i els sectors populars al centre, trencant la voràgine especuladora i definint les polítiques econòmiques a partir de la perspectiva de classe, de l'ecologisme i del feminisme.

És imprescindible repensar de cap a peus el

model econòmic començant per definir-ne de nou l'objectiu principal, que no pot ser cap altre que crear benestar per a les persones, en condicions de justícia social i igualtat, combatent el patriarcat i respectant el medi ambient, tot reduint el consum (no es pot obviar que els recursos del planeta són finits i que el capitalisme està portant a l'extrem la fractura metabòlica, situant-nos molt a prop del col·lapse). Aquesta base, a partir de la qual cal construir un nou projecte de país, entronca amb la voluntat d'un nou model de vida i de ciutadania generant temps per a les cures, per a la comunitat i per al benestar personal. Aquí és on mesures com la Renda Bàsica Universal prenen tota la seva importància en la configuració del nou model econòmic impulsat des de la lògica transformadora del moviment obrer, de l'ecologisme i del feminisme.

Cal recordar igualment que capitalisme i democràcia són conceptes incompatibles; el capitalisme fa impossible una societat de persones lliures i iguals. La concepció de ciutadania és quelcom íntimament lligat al model de societat a la qual aspirem. Ens trobem en una època en què la precarietat, les relacions laborals cada vegada més individualitzades, l'avenç de l'economia de plataforma i un model econòmic fortament terciaritzat han fet que les fronteres entre la feina i la vida siguin cada vegada més poroses. Per a grans capes de la societat, la feina ocupa les preocupacions molt més enllà de l'horari laboral, fruit d'un model laboral que exigeix, cada vegada més, disponibilitat continuada a la persona treballadora. En el cas de tota aquella gent que ha de compaginar diverses feines precàries, això es multiplica; pel que fa a les persones desocupades, aquest procés pren altres formes, però la preocupació per la manca de treball acaba generant un efecte equiparable.

És necessari dotar-nos d'un model de ciutadania i, en consonància, d'un model laboral i econòmic que permeti tenir cura de les persones del nostre voltant, comptar amb una vida social que creï comunitat i disposar del temps i les facilitats per participar de la vida associativa, sindical o política. Només així podem desenvolupar-nos com a persones més enllà de com a treballadores; necessitem temps per a la vida. Cal trencar el model social neoliberal i patriarcal que patim, atacar l'explotació laboral i disposar dels recursos bàsics per poder viure sense patiment. Per això hem de promoure una reflexió de fons, des de l'esquerra, sobre el potencial de la Renda Bàsica Universal (RBU).

L'RBU no només suposaria dotar de recursos econòmics a totes les persones per poder viure amb dignitat, sinó que negaria qualsevol sentit als llocs de feina precaris restant poder negociador a la patronal i enfortint les posicions dels treballadors i de les treballadores, a la vegada que posaria un fre important a la precarietat i la individualització extremes derivades del model d'economia de plataforma. Implantar l'RBU permetria avançar en un nou model de ciutadania i potenciar la participació en tots els àmbits de la societat. Una república catalana construïda sobre els sòlids fonaments dels drets col·lectius, on totes les persones haurien de tenir garantides unes condicions mínimes per a la seva existència material a través d'una renda bàsica, una prestació monetària pagada per l'Estat de forma universal i incondicional que garanteixi els mínims per a poder viure.

Tradicionalment s'ha generat un debat sobre els pros i contres de l'RBU en el marc de l'esquerra, situant en alguns casos el sindicalisme a la banda dels detractors de la Renda Bàsica

Universal. Després de dècades de consolidació del neoliberalisme en l'economia, la societat i la política, ens trobem en un moment històric en el qual l'especulació desfermada i el caràcter financer de l'economia i de l'alta burgesia fan molt difícil un escenari de plena ocupació.

Lluny de mantenir-se una falsa dicotomia entre RBU i sindicalisme, la Renda Bàsica Universal és una política que pren cada vegada més protagonisme. Només cal imaginar com actuaria l'RBU davant de models de negoci depredadors com els que es deriven de les economies de plataforma (les mal anomenades «plataformes col·laboratives», com Uber o Glovo, que cada vegada incideixen en més sectors més enllà del transport i les entregues). L'RBU és una molt bona eina per garantir les necessitats bàsiques de les persones, atorgant així a la classe treballadora i al sindicalisme una major capacitat negociadora. En reduir la urgència de les necessitats a cobrir, redueix també la dependència obligada de les feines precàries i dificulta utilitzar els treballadors i treballadores desocupats com a exèrcit de reserva.

La Renda Bàsica Universal suposaria l'establiment d'un nou pacte social que implicaria un increment del poder de negociació de les classes populars, eliminaria la pobresa i generaria una major distribució de la riquesa. Com que l'RBU nega en bona part el sentit d'existir de les feines mal pagades o amb males condicions, dota el sindicalisme de més força mobilitzadora i negociadora per seguir combatent la precarietat (com a incís, cal recordar que la precarietat no ve només determinada per la temporalitat dels contractes). Per altra banda, la Renda Bàsica Universal se sustenta en mesures de progressivitat fiscal, fent imprescindible una reforma fiscal fortament progressiva i

que ataqüi el frau i l'evasió fiscal de les grans fortunes; l'RBU comporta que l'increment d'impostos per a la burgesia sigui enormement superior a la prestació monetària que aquesta pugui rebre, augmentant així la redistribució de la riquesa i gravant amb més força les rendes del capital.

Com que garantiria l'existència material de tota la població, la Renda Bàsica Universal suposaria, conjuntament amb altres sistemes de garantia de drets, una transformació profunda en l'aspecte ideològic i organitzatiu i possibilitaria fer un salt qualitatiu en la presa de consciència i en la capacitat de la classe treballadora d'organitzar-se i participar en el moviment obrer, en la política i en els moviments socials en disposar de més temps, tenir les seves necessitats mínimes cobertes i no haver de patir per les represàlies.

El moviment obrer ha de tenir un paper de lideratge a l'hora d'afrontar els canvis que la classe treballadora i la societat tenim al davant. L'esgotament dels recursos naturals, la transició cap a un planeta descarbonitzat, els reptes que presenta la digitalització en termes productius i socials o l'envelliment de la població representen grans reptes per al moviment obrer, però també oportunitats. En efecte, tenim al davant el repte i l'oportunitat de posar fi a l'especulació i l'economia deslligades de la societat per tal de construir un nou model productiu on les cures tinguin un paper central que generi ocupació de qualitat respectuosa amb l'entorn natural i lligada al territori, impulsant la sobirania alimentària, generant una reducció del consum i que aquest sigui de proximitat, tot aprofitant l'avenç de la ciència i la tecnologia per reduir les jornades de treball, substituir la feina repetitiva i de poc valor afegit per feina qualificada i segura, i que ajudi

a disputar les plusvàlues a través de la lluita organitzada als centres de treball.

Aturem-nos un moment per deixar palès que la tecnologia ha de posar-se al servei del progrés social i no al servei de perfeccionar el capitalisme. En l'àmbit de la digitalització, el capitalisme ha trobat en l'avenç de la tecnologia un element per aprofundir en la seva dominació en l'àmbit productiu: l'economia de plataforma (i les noves formes d'explotació laboral que suposa) n'és un bon exemple. Cal que abandonem teories basades en el fetixisme tecnològic i treballem perquè les noves tecnologies i empreses de base tecnològica treballin en pro del progrés social i no com a eines de degradació de les condicions de la classe treballadora.

Això ens porta a l'horitzó a curt i mitjà termini d'una progressiva, però dràstica, reducció de les jornades laborals, amb un repartiment de les feines i una reconsideració del concepte mateix que tingui en compte el conjunt de treball(s) que es duen a terme a la nostra societat. L'avenç tecnològic al llarg dels darrers 100 anys ha estat enorme, i no es pot assumir que es mantingui la jornada laboral en 40 hores (en molts casos en són més). És inacceptable que tots els beneficis derivats de l'increment de la productivitat siguin apropiats de manera privada pel capital.

L'RBU pot convertir-se en una palanca de canvi per a una transformació estructural del model econòmic i de les relacions laborals que el país necessita. Aquesta, però, no ha de ser l'única política que defineixi el model econòmic i social. El sector públic haurà de ser protagonista en l'activitat econòmica no només en la regulació o posant topalls al mercat, sinó en la gestió i prestació directa de serveis així

com de l'activitat productiva d'aquells sectors estratègics de la societat, com poden ser l'energia, l'habitatge o la banca. Cal tenir en compte un conjunt de mesures sectorials que permetin redistribuir realment la riquesa i situar l'economia en una lògica del benestar de les persones, de lluita contra el patriarcat, de respecte al medi ambient i de reducció del consum. Per poder assumir un canvi real en el model econòmic, a més d'un sector públic fort, cal que l'RBU vagi acompanyada de l'impuls del cooperativisme i l'economia social i solidària, generant dinàmiques de funcionament econòmic no centrades exclusivament en el benefici.

ÉS BÀSIC

PLATAFORMA JUVENIL EN
DEFENSA DE LA RBU